

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ Τεύχος 53

Η μετάφραση του άρθρου του κ. Peter Warren, «Κνωσός και Αρχάνες» (σφ. 57-62), αποδόθηκε από παραδρομή στην κα Τσιποπούλου, ενώ οφείλεται στην κα Ηλέκτρα Ανδρεάδη.

Στ. σ. 106, η λεζάντα 31 να διαβαστεί: **Στον μεγάλο τάφο του τμήβου της Βεργίνος.**

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Επιστήμες και Τεχνολογία

Στη Γαλλία οργανώθηκε ημερίδα πληροφόρησης για την προσφορά των Επιστημών και της Τεχνολογίας στην Αρχαιολογία. Προσφορά που συνεχώς επεκτείνεται. Τα νέα ραντάρ, οι δορυφορικοί σταθμοί, η επεξεργασία των δορυφορικών φωτογραφιών (Space Radar Laboratory) προσφέρουν πλήθος νέων στοιχείων και βοηθούν στην κατανόηση πολλών προβλημάτων λύνοντας απορίες που μέχρι σήμερα οδηγούσαν σε αδιέξοδα (χάραξη δρόμων, θαμμένες πόλεις κ.ά. σε βάθος 2 μ. κάτω από την επιφάνεια του εδάφους, κλπ.). Άλλα έχει γίνει και στον προσδιορισμό χρονολόγησης, όπου η μέτρηση της ραδιενέργειας ακτινοβολίας βοηθάει στον προσδιορισμό της ηλικίας της γης (4.556 δισεκατομμύρια χρόνια) — στην Αρχαιολογία η μέθοδος του C¹⁴ δέχεται συνεχώς βελτιώσεις. Άλλη μέθοδος στην οποία παρατηρείται πρόοδος είναι η φασματοσκοπία, για την οποία χρειάζονται πια ελάχιστες ποσότητες των δειγμάτων. Στην ημερίδα αναφέρθηκε ακόμα στην δεινδορολογική και στη χρονολόγηση και τον προσδιορισμό ηφαιστειακού υλικού.

Μέτρηση φθοράς

Σε κοινό ερευνητικό διευρωπαϊκό πρόγραμμα (Environment, της Δ/νσης Έρευνας και Τεχνολογίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης) συμμετέχει και η Ελλάδα με το Ηρώδιο της Σάμου. Μετρήσεις

έγιναν στο κτήριο για να υπολογιστούν οι φθορές που υφίσταται από περιβαλλοντικούς παράγοντες. Ας σημειωθεί ότι σε πολύ μικρή απόσταση από το ναό βρίσκεται το αεροδρόμιο, στο οποίο έρχονται και τζετ (με τους συνακόλουθους ρύπους αερίων και θορύβων).

Αποκαλύπτεται η Απτέρη

Συνεχίζονται οι ανασκαφές στην αρχαία Απτέρη, στη βορειοδυτική Κρήτη, όπου, στον κεντρικό πυρήνα του αρχαιολογικού χώρου, έχει αποκαλυφθεί επιμήκης περίβολος μήκους 21 μ. των κλασικών χρόνων, που περιέκλειε σημαντικά δημόσια κτήρια της αρχαίας πόλης. Σε παρακείμενο αγρό ήρθε στο φως τμήμα εντυπωσιακού δημόσιου κτηρίου με κιονοστοιχίες και επιμελημένο στυλοβάτη. Οι περισσότερες βάσεις των κινών διατηρούνται στη θέση τους, ενώ κίονες έχουν πέσει στο εσωτερικό του κτηρίου, πιθανάτα εξαιτίας ισχυρού σεισμού. Τα μέχρι σήμερα ανασκαφικά δεδομένα χρονολογούν την κατασκευή του κτηρίου στα ελληνιστικά χρόνια και τη συνέχιση της χρήσης του έως τα ρωμαϊκά χρόνια με κάποιες μετασκευές.

Πωλείται - Έρανος Αγάπης

Δίπλα δίπλα, κολλημένες στον τοίχο της εκκλησίας του Αγ. Γεωργίου Καρύστης, στο κέντρο της Αθήνας, δύο ανακαίνιστες δείχνουν τη συνέπεια και τη συνέλιξη των νεο-ελλήνων! Ξεπουλάμε έρανο αγάπης, ψάχνουμε αγοραστή για την εκκλησία... Ώς που θα πάει η αισθητική και «ηθική» ρύπανση στον τόπο αυτόν;

Βυζαντινή μεταλλοτεχνία

Βυζαντινοί σταυροί έδωσαν την ευκαιρία να μελετηθεί η μεταλλοτεχνική και η

εικονογραφία των αργυρίων και χάλκινων σταυρών που χρησιμοποιούσαν από τον 6ο έως τον 12ο αι. σε λιτανείες (Dumbarton Oaks, Harvard Center for Byzantine Studies, Byzantine Figural Processional Crosses, τέλος Σεπτ. '94 - τέλος Ιαν. '95).

Σημαντικό Αρχαιολογικό Κέντρο

Στη Γαλλία, στη Ναντέρ — στον χώρο του Πανεπιστημίου (Nanterre, Paris-X) —, δημιουργείται ένα νέο Κέντρο Αρχαιολογικών και Ανθρωπολογικών Σπουδών, με πλήρη ηλεκτρονικο-τεχνολογικό εξοπλισμό, που θα λειτουργήσει στα τέλη του 1995. Το «Σπίτι της Αρχαιολογίας και της Ανθρωπολογίας» θα φέρει το όνομα του εκλινόντος καθηγητή, εμπνευστή του έργου, René Ginouvès. Το κέντρο θα συνεργάζεται με το C.N.R.S. και τα πανεπιστήμια Paris I και X και θα είναι συνδεδεμένο με πολλές αρχαιολογικές - ανθρωπολογικές βιβλιοθήκες. Θα εξυπηρετεί δε ερευνητές, καθηγητές και φοιτητές.

Βυζάντιο

Με τίτλο «Byzantium», παρουσιάζεται στο Βρετανικό Μουσείο έκθεση έργων της βυζαντινής περιόδου, προερχόμενων από 30 βρετανικές συλλογές. Μεταξύ των εκθεμάτων υπάρχουν και μερικά που δωρήθηκαν από Βυζαντινούς αυτοκράτορες σε Άγγλους βασιλιάδες.

Επανεκθεση

Επανεκτίθεται, μετά από 12 χρόνια, στο Νέο Μουσείο της Ολυμπίας, στήσιμη με τρόπο που της αξίζει, η Νίκη του Παιωνίου, από τα σημαντικότερα αγάλματα του 5ου αι. π.Χ. Σωστά μελετημένη η τοποθέτησή της (από τον γλύπτη Στ. Τριαντάφυλλο), άριστα συντηρημένη, η Νίκη αυτή είναι η αρχαιότερη, μνημειακών διαστάσεων — ύψος του αγάλματος 2,115 μ., όπως σώζεται σήμερα —, όπως αναφέρει το συνοπτικό και καλογραμμένο φυλλάδιο που οφείλεται στην αρχαιολόγο Ε. Αραπογιάννη.

Αρχαιολογία στο Σιδηρόκαστρο

Είκοσι χλμ. βόρεια από το Σιδηρόκαστρο μοιρασμένος μεταξύ Ελλάδας και

αρχαιολογικά

Βουλγαρίας, με το συρματοπλέγμα να τον χωρίζει στα δύο βρίσκεται ο νεολιθικός οικισμός ο οποίος ανασκάπτεται ήδη από το 1986 από τους Βουλγάρους και από το 1993 από τους Έλληνες. Ο οικισμός βρίσκεται σε μικρό βάθος, τα ευρήματα χωρίς να είναι εντυπωσιακά δίνουν πολλές πληροφορίες για τις συνθήκες διαβίωσης στο 5.000 - 4.800 π.Χ. Όταν τελειώσει η ανασκαφή τα περυσία θα παρουσιαστούν σε κοινή ελληνοβουλγαρική δημοσίευση.

Νέος θολωτός μυκηναϊκός τάφος στην Μεσσηνία

Τον περασμένο Σεπτέμβριο/Οκτώβριο η Ζ' Εφορεία Αρχ/των Ολυμπίας ανέσκαψε στα Διόδια της Μεσσηνίας ένα νέο θολωτό μυκηναϊκό τάφο, που, κατά τις πρώτες εκτιμήσεις, ανήκει στην ΥΕ-IIΙΑ περίοδο. Παρ' όλο το μικρό μέγεθος του (διάμετρος ταφικού θαλάμου 4,20 μ.), ο τάφος απέδωσε πλήθος κεραμικών και άλλων ευρημάτων (χάνδρες, σπονδύλια, αιχμές βελών, χάλκινα μαχαίρια και περόνες), τα οποία συνδεσαν διαταραγμένες ταφές και ανακοιμήδες. Βρέθηκε επίσης ένας εγχυτρισμός μικρού παιδιού μεταγενέστερων χρόνων (το πιθανότερο ελληνιστικών), και ο σκελετός μεγάλου ιπποειδούς(!) στα πρώτα στρώματα του δομικού υλικού της θόλου, η οποία κατέρρευσε σταδιακά.

Ο τάφος επισημάνθηκε από τον κάτοικο των Διοδίων Ιω. Γ. Νικολάου, και το δυσκολότατο έργο της Εφορείας Ολυμπίας στον νομό επιτελέστηκε χάρη στο ενδιαφέρον και την οικονομική κάλυψη της ανασκαφής από τον πρόεδρο της κοινότητας Παν. Νικολάου. Το νέο μνημείο χαρακτηρίζει ως μυκηναϊκή μια περιοχή της μεσσηνιακής ενδοχωρίας, η οποία σχεδόν μόλις τώρα αρχίζει να μας αποκαλύπτει.

Γεωργία Χατζή - Σπηλιόπουλου

Αρχαιολογική κληρονομιά

Αρχαιολογική κληρονομιά: Τυποποίηση Ευρετηρίων και Αρχαιοθήκης στην Ευρώπη, 20-23 Σεπτεμβρίου 1995. Κυκλοφόρησε η πρώτη εγκύκλιος Διεθνούς Συνάντησης, η οποία θα πραγματοποιηθεί στην Οξφόρδη. Τα δύο κύρια θέματα που θα εξετασθούν είναι η τυποποίηση αρχαιολογικού και οι μεθοδολογίες συλλογής House του υλικού. Επίσης θα γίνει επίδειξη του συστήματος MONARCH

(εθνικό σύστημα αρχαιοθήκης) και του Εθνικού προγράμματος Χαρτογράφησης (με αεροφωτογραφίες). Επίσημες γλώσσες συνάντησης είναι τα αγγλικά και τα γαλλικά. Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε: Peter Topping RCHME, Quern House, Mill Court, Hinton Way, Great Shelford, Cambridge CB2 5LD, England.

BIBLIA

Ο George Whitmore στην Κέρκυρα

Ιορδάνης Δημακόπουλος
Εκδ. Υπουργείο Πολιτισμού, ICOM, Αθήνα 1994

Μολονότι αρκετά έχουν γραφεί για τον Whitmore, το δίγλωσσο αυτό βιβλίο (Ελληνικά - Αγγλικά) του αρχιτέκτονα Ι. Δημακόπουλου δίνει νέα στοιχεία, φωτίζοντας συγχρόνως την προσωπικότητα του W. και τα δύο κτήρια της Κέρκυρας που οφείλονται σ' αυτόν. Το πρώτο κτήριο, το μνημείο Maitland, αποτελεί μοναδικό δείγμα κτηριακού τύπου στην Ελλάδα, ενώ το ανάκτορο των αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου οικοδομήθηκε αφού ο Maitland (Λόρδος Ύπατος Αρμοστής) αποφάσισε την ίδρυση νέου Ιπποτικού Τάγματος. Και τα δύο αυτά μνημεία είναι από τα πιο πρώιμα που έχουν κτισθεί στην Κέρκυρα. Με την παρουσίασή τους, γίνεται αναφορά σε ζωγράφους και αρχιτέκτονες, Έλληνες και ξένους (Πισσαμένος, Βίλλας κ.ά.), καθώς και γενικότερα στην καλλιτεχνική και πολιτική ατμόσφαιρα της εποχής. Το εικονογραφικό υλικό είναι πολύ πλούσιο και προσεγμένο και η καλλιτεχνική επιμέλεια της Ρ. Καπών βοηθά στην ανάδειξή του.

Η αρχιτεκτονική του νεοελληνικού θεάτρου: 1720-1940

Ελ. Φεσσά - Εμμανουήλ
Εκδ. της συγγραφέως. Χορηγός: Ίδρυμα Ι.Φ. Κωστόπουλου & Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών

Η συγγραφέας, με βάση την ομώνυμη διδακτορική διατριβή που είχε υποστηρίξει με επιτυχία στο Τμήμα Αρχιτεκτό-

νων του Ε.Μ. Πολυτεχνείου πριν από μερικά χρόνια, έρχεται τώρα να πλουτίσει την ελληνική βιβλιογραφία με το παραπάνω πόνημα.

Δύο μεγάλοι σχήματος ογκώδεις τόμοι με πληθώρα εικονογραφικού υλικού (τις πιο πολλές φορές δυσεύρετου και εντελώς πρωτότυπου) είναι η ευχάριστη έκπληξη που μας χάρισε η μελετήτρια-αρχιτέκτων και χαγιήτρια στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Η κ. Φεσσά είναι δοκίμη ερευνητρια της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής και έχει στο ενεργητικό της πλούσιο δημοσιευμένο έργο. Το δίτομο λοιπόν βιβλίο που εξεδόθη πρόσφατα σε άριστη τυπογραφική και αισθητική εμφάνιση είναι το ερευνητικό καταστάλαγμα μιας ωριμασμένης διεργασίας κριτικών απόψεων, που με αποτελεσματικότητα διατρέφουν την ιστορία της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής μέσα από το συγκεκριμένο αντικείμενο έρευνας που είναι το θεατρικό κτήριο.

Με τις απαραίτητες διαφωτιστικές υποσημειώσεις, το πόνημα είναι μια μελέτη με πληρότητα και σίγουρα αποτελεί μια έργο αναφοράς για κάθε νεότερη σπουδή πάνω στο θέμα.

Αλλά το κατά τη γνώμη μας ίσως πιο σημαντικό είναι ότι έτσι έρχεται να προστεθεί άλλο ένα λιθάρι στο οικοδόμημα της αρχιτεκτονικής ιστορίας της Ελλάδας, πράγμα καθόλου εύκολο μέσα στην βιβλιογραφική «φύση» και την παντελή έλλειψη οργανωμένων αρχείων. Ένα ακόμη έναυσμα για να ιδρυθεί επιτέλους το Μουσείο της Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής.

Νικ. Χ. Χολέβας
Αν. Καθηγήτρια ΕΜΠ

Bronze Age News, 3. 1994

Συμβούλιο της Ευρώπης - Αρχαιολογική κληρονομιά

Μικρό αλλά πολύ χρήσιμο το έντυπο (32 σελ.) που εκδίδει το Συμβούλιο της Ευρώπης: Cultural Heritage Division - Council of Europe / F 67075 Strasbourg CEDEX/Fax: 88412755. Παρέχει πληροφορίες και ειδήσεις σχετικές κυρίως με τις δραστηριότητες της καμπάνιας με θέμα «Η Εποχή του Χαλκού, η πρώτη χρυσή εποχή της Ευρώπης», που αποτελεί μέρος του προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Αρχαιολογική κληρονομιά. Αναφέρονται οι τελευταίες ειδήσεις σε διεθνές επίπεδο, διενεχθείς συναντήσεις και συνέδρια, εκδόσεις, βιβλία κ.ά.

αρχαιολογικά

Βουλγαρίας, με το συρματοπλέγμα να τον χωρίζει στα δύο βρίσκεται ο νεολιθικός οικισμός ο οποίος ανασκάπτεται ήδη από το 1986 από τους Βουλγάρους και από το 1993 από τους Έλληνες. Ο οικισμός βρίσκεται σε μικρό βάθος, τα ευρήματα χωρίς να είναι εντυπωσιακά δίνουν πολλές πληροφορίες για τις συνθήκες διαβίωσης στο 5.000 - 4.800 π.Χ. Όταν τελειώσει η ανασκαφή τα περυσία θα παρουσιαστούν σε κοινή ελληνοβουλγαρική δημοσίευση.

Νέος θολωτός μυκηναϊκός τάφος στην Μεσσηνία

Τον περασμένο Σεπτέμβριο/Οκτώβριο η Ζ' Εφορεία Αρχ/των Ολυμπίας ανέσκαψε στα Διόδια της Μεσσηνίας ένα νέο θολωτό μυκηναϊκό τάφο, που, κατά τις πρώτες εκτιμήσεις, ανήκει στην ΥΕ-IIΙΑ περίοδο. Παρ' όλο το μικρό μέγεθος του (διάμετρος ταφικού θαλάμου 4,20 μ.), ο τάφος απέδωσε πλήθος κεραμικών και άλλων ευρημάτων (χάνδρες, σπονδύλια, αιχμές βελών, χάλκινα μαχαίρια και περόνες), τα οποία συνδεσαν διαταραγμένες ταφές και ανακοιμήδες. Βρέθηκε επίσης ένας εγχυτρισμός μικρού παιδιού μεταγενέστερων χρόνων (το πιθανότερο ελληνιστικών), και ο σκελετός μεγάλου ιπποειδούς(!) στα πρώτα στρώματα του δομικού υλικού της θόλου, η οποία κατέρρευσε σταδιακά.

Ο τάφος επισημάνθηκε από τον κάτοικο των Διοδίων Ιω. Γ. Νικολάου, και το δυσκολότατο έργο της Εφορείας Ολυμπίας στον νομό επιτελέστηκε χάρη στο ενδιαφέρον και την οικονομική κάλυψη της ανασκαφής από τον πρόεδρο της κοινότητας Παν. Νικολάου. Το νέο μνημείο χαρακτηρίζει ως μυκηναϊκή μια περιοχή της μεσσηνιακής ενδοχωράς, η οποία σχεδόν μόλις τώρα αρχίζει να μας αποκαλύπτει.

Γεωργία Χατζή - Σπηλιόπουλου

Αρχαιολογική κληρονομιά

Αρχαιολογική κληρονομιά: Τυποποίηση Ευρετηρίων και Αρχαιοθήκης στην Ευρώπη, 20-23 Σεπτεμβρίου 1995. Κυκλοφόρησε η πρώτη εγκύκλιος Διεθνούς Συνάντησης, η οποία θα πραγματοποιηθεί στην Οξφόρδη. Τα δύο κύρια θέματα που θα εξετασθούν είναι η τυποποίηση αρχαιολογικού και οι μεθοδολογίες συλλογής House του υλικού. Επίσης θα γίνει επίδειξη του συστήματος MONARCH

(εθνικό σύστημα αρχαιοθήκης) και του Εθνικού προγράμματος Χαρτογράφησης (με αεροφωτογραφίες). Επίσημες γλώσσες συνάντησης είναι τα αγγλικά και τα γαλλικά. Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε: Peter Topping RCHME, Quern House, Mill Court, Hinton Way, Great Shelford, Cambridge CB2 5LD, England.

BIBLIA

Ο George Whitmore στην Κέρκυρα

Ιορδάνης Δημακόπουλος
Εκδ. Υπουργείο Πολιτισμού, ICOM, Αθήνα 1994

Μολονότι αρκετά έχουν γραφεί για τον Whitmore, το δίγλωσσο αυτό βιβλίο (Ελληνικά - Αγγλικά) του αρχιτέκτονα Ι. Δημακόπουλου δίνει νέα στοιχεία, φωτίζοντας συγχρόνως την προσωπικότητα του W. και τα δύο κτήρια της Κέρκυρας που οφείλονται σ' αυτόν. Το πρώτο κτήριο, το μνημείο Maitland, αποτελεί μοναδικό δείγμα κτηριακού τύπου στην Ελλάδα, ενώ το ανάκτορο των αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου οικοδομήθηκε αφού ο Maitland (Λόρδος Ύπατος Αρμοστής) αποφάσισε την ίδρυση νέου Ιπποτικού Τάγματος. Και τα δύο αυτά μνημεία είναι από τα πιο πρώιμα που έχουν κτισθεί στην Κέρκυρα. Με την παρουσίασή τους, γίνεται αναφορά σε ζωγράφους και αρχιτέκτονες, Έλληνες και ξένους (Πισσαμένος, Βίλλας κ.ά.), καθώς και γενικότερα στην καλλιτεχνική και πολιτική ατμόσφαιρα της εποχής. Το εικονογραφικό υλικό είναι πολύ πλούσιο και προσεγμένο και η καλλιτεχνική επιμέλεια της Ρ. Καπών βοηθά στην ανάδειξή του.

Η αρχιτεκτονική του νεοελληνικού θεάτρου: 1720-1940

Ελ. Φεσσά - Εμμανουήλ
Εκδ. της συγγραφέως. Χορηγού: Ίδρυμα Ι.Φ. Κωστόπουλου & Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών

Η συγγραφέας, με βάση την ομώνυμη διδακτορική διατριβή που είχε υποστηρίξει με επιτυχία στο Τμήμα Αρχιτεκτό-

νων του Ε.Μ. Πολυτεχνείου πριν από μερικά χρόνια, έρχεται τώρα να πλουτίσει την ελληνική βιβλιογραφία με το παραπάνω πόνημα.

Δύο μεγάλοι σχήματος ογκώδεις τόμοι με πληθώρα εικονογραφικού υλικού (τις πιο πολλές φορές δυσεύρετου και εντελώς πρωτότυπου) είναι η ευχάριστη έκπληξη που μας χάρισε η μελετήτρια-αρχιτέκτων και χαγιήτρια στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Η κ. Φεσσά είναι δόκιμη ερευνήτρια της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής και έχει στο ενεργητικό της πλούσιο δημοσιευμένο έργο. Το δίτομο λοιπόν βιβλίο που εξεδόθη πρόσφατα σε άριστη τυπογραφική και αισθητική εμφάνιση είναι το ερευνητικό καταστάλαγμα μιας ωριμασμένης διεργασίας κριτικών απόψεων, που με αποτελεσματικότητα διατρέχουν την ιστορία της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής μέσα από το συγκεκριμένο αντικείμενο έρευνας που είναι το θεατρικό κτήριο.

Με τις απαραίτητες διαφωτιστικές υποσημειώσεις, το πόνημα είναι μια μελέτη με πληρότητα και σίγουρα αποτελεί μια έργο αναφοράς για κάθε νεότερη σπουδή πάνω στο θέμα.

Αλλά το κατά τη γνώμη μας ίσως πιο σημαντικό είναι ότι έτσι έρχεται να προστεθεί άλλο ένα λιθάρι στο οικοδόμημα της αρχιτεκτονικής ιστορίας της Ελλάδας, πράγμα καθόλου εύκολο μέσα στην βιβλιογραφική «φύση» και την παντελή έλλειψη οργανωμένων αρχείων. Ένα ακόμη έναυσμα για να ιδρυθεί επιτέλους το Μουσείο της Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής.

Νικ. Χ. Χολέβας
Αν. Καθηγήτρια ΕΜΠ

Bronze Age News, 3. 1994

Συμβούλιο της Ευρώπης - Αρχαιολογική κληρονομιά

Μικρό αλλά πολύ χρήσιμο το έντυπο (32 σελ.) που εκδίδει το Συμβούλιο της Ευρώπης: Cultural Heritage Division - Council of Europe / F 67075 Strasbourg CEDEX/Fax: 88412755. Παρέχει πληροφορίες και ειδήσεις σχετικές κυρίως με τις δραστηριότητες της καμπάνιας με θέμα «Η Εποχή του Χαλκού, η πρώτη χρυσή εποχή της Ευρώπης», που αποτελεί μέρος του προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Αρχαιολογική κληρονομιά. Αναφέρονται οι τελευταίες ειδήσεις σε διεθνές επίπεδο, διενεργεί συναντήσεις και συνέδρια, εκδόσεις, βιβλία κ.ά.

Η χαρτογράφηση του ελληνικού παράλιου και νησιωτικού χώρου

Πρακτικά του 7ου Διεθνούς Συμποσίου της IMCOS
Εκδ. Ολόκος, Αθήνα 1994

Η Ελληνική Εταιρεία Χαρτογραφίας εξέδωσε τα Πρακτικά του 7ου Διεθνούς Συμποσίου της IMCOS, που πραγματοποιήθηκε 6-8 Οκτωβρίου 1989. Μέσα από τις 21 ανακοινώσεις των συνεδρών (ιστορικών, γεωγράφων, χαρτογράφων) διαγράφεται η ιστορία και η πορεία της ελληνικής χαρτογραφίας και γεωγραφίας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Από την οργάνωση «Οικόλογη Ελλάδας, Οικολογική Αναγέννηση» λάβαμε την ακόλουθη επιστολή:

Όπως γνωρίζετε και όπως αναφέρονται στην βιβλιογραφία (Μ. Πετροπούλου - Ε. Πεντάζος, ΑΤΤΙΚΗ, Γ. Στάνιουσερ, Πρακτικά Αρχαιολογικής Εταιρείας 1982), στην περιοχή των Μεσογαίων και των Σπάρτων ειδικότερα υπάρχουν αξιόλογα αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία δεν όφειται του νέου αεροδρομίου θα καταστραφούν.

Στη μελέτη για το αεροδρόμιο των Σπάρτων, που έχει συσταθεί από τις οργανώσεις:

- Επιτροπή κατά της εγκατάστασης αεροδρομίου στα Σπάρτα (Δήμιο, Κοινοτήτες, ιδιώτες).
- Σωματείο «Οι Φίλοι της Μεσογαίας».
- Επιτροπή ΑΤΤΙΚΗ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ SOS, αναφέρονται τα εξής:

«...Το νέο αεροδρόμιο θα προκαλέσει την καταστροφή του πολιτισμικού περιβάλλοντος, την εξασφάλιση, επιβάρυνση ή υποβάθμιση των αρχαιολογικών ευρημάτων, καταστροφή του φυσικού τοπίου...».

Επίσης η εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ στο φύλλο της Κυριακής 1-3-1992 αναφέρει επί λέξει τα εξής:

«...Από το 1981 μέχρι το 1983 η Αρχαιολογική Υπηρεσία ερεύνησε μόνο 20 σημεία της περιοχής, κυρίως στην τοποθεσία που έχει επιλεγεί για την κατασκευή των δύο διαδρόμων του αεροδρομίου. Έτσι, το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής, που θα καλυφθεί από τις διάφορες

άλλες λειτουργικές εγκαταστάσεις του συγκροτήματος του αερολιμένα, παραμένει ανεξερεύνητο. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι με απόφαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου τμήματα των ευρημάτων έχουν ήδη επισημασθεί, ώστε να προωθηθούν οι εργασίες κατασκευής του αεροδρομίου. Ένα άλλο σοβαρό πρόβλημα που ανακύπτει σχετικά με τα ιστορικά μνημεία της περιοχής αφορά και την μεταβιβαζόμενη εκκλησία του Αγ. Πέτρου, η οποία βρίσκεται στην πορεία ενός εκ των δύο διαδρόμων του αεροδρομίου. Η εκκλησία έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέο μνημείο και έχει αποφασισθεί η μετακίνησή της σε άλλο σημείο. Ωστόσο, καμία σχετική εργασία δεν έχει πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμής για το σκοπό αυτό.

Η εγκατάσταση του νέου αερολιμένος στα Σπάρτα, όμως, θα έχει σημαντικές επιπτώσεις και στα αρχαία μνημεία της ευρύτερης περιοχής των Μεσογαίων. Σε απόσταση μόλις δύο χιλιομέτρων από τον ένα διάδρομο των Σπάρτων βρίσκεται εγκατεστημένος ο ναός της Βραυρώνιας Αρτέμιδος. Το μνημείο αυτό, τεράστιας αρχαιολογικής και ιστορικής σημασίας, θα υποστεί καταστροφική καταπόνηση από τη λειτουργία του αεροδρομίου. Σύμφωνα με αρχαιολόγους με τους οποίους ήρθαμε σε επαφή, τα μάρμαρα του ναού θα «διαβρωθούν» με ταχύτατους ρυθμούς από τη μόλυνση της αστάφαιρας που θα προκαλούν τα καυσάκια, όχι μόνο των αεροσκαφών αλλά και των χιλιάδων αυτοκινήτων που θα κατακλύζουν καθημερινά το χώρο με την έναρξη λειτουργίας του νέου Αερολιμένα. Παράλληλα, η ηχορύπανση που προκαλεί η υψηλή ηχητική συχνότητα λειτουργίας των κινητήρων των αεροσκαφών θα έχει αντίστοιχα καταστροφικά αποτελέσματα στα δομικά στοιχεία των αρχαιοτήτων.

Οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών συνθηκών της πρωτεύουσας στα μάρμαρα της Ακροπόλεως είναι τόσο γνωστές όσο και δυσάρεστες, και οι αρχαιολόγοι εκφράζουν φόβους ότι παρόμοια τύχη θα έχουν και τα μνημεία της Βραυρώνιας, αλλά και της Λούτσας και της Ραμνούντας.

Όπως σημειώνει ο Έφορος Αρχαιοτήτων Αττικής κ. Β. Πετράκος στην επιθεώρηση «Αρχαιολογία» (τεύχ. 9, 91), «συνολικά είκοσι, άνω και συνολικά των αρχαίων ιερών της Αττικής και των λατρείων που ασκούνταν σε αυτή δεν είναι δυνατόν να έχουμε. Καθημερινά νέα ευρήματα από τις ανασκαφές πλουτίζουν τις γνώσεις μας, με στοιχεία άγνωστα, με ονόματα νέων θεοτήτων ή πρωτόφαντες επιγραφές

παλαιών. Ακόμη αλλόθως οι αντήλθεις και ο τρόπος που βλέπουμε τις λατρείες και τη θρησκευτική πρακτική στην Αττική, καθώς κατανοούμε και ερμηνεύουμε καλύτερα παλαιά ευρήματα και γνώσεις. Ο πλούτος των νέων πληροφοριών... δείχνει πως η αγνοία μας είναι μεγαλύτερη από τη γνώση μας και τα συμπεράσματά μας είναι σε πολλά σφαλερά ή τουλάχιστον βασίζονται σε ελλιπή στοιχεία...». Παρακαλούμε να μας πληροφορήσετε τι συμβαίνει ακριβώς και τι μέτρα απαιτούνται για να προστατευτούν τα εν λόγω ευρήματα αλλά και να συνεχιστεί η έρευνα. Σας εσωκλείουμε και ψήφισμα της συγκέντρωσης της 22/1/95 στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Σπάτων* και σας παρακαλούμε να δημοσιεύσετε την επιστολή μας.

Οικόλογη Ελλάδας Πανεπιστημίου 57
τηλ.: 32. 10.966 fax: 66.68.780

Ο υπεύθ. Δήμος, Σχέσων
ΓΑΒΡΙΗΛ ΠΑΝΑΓΟΣ
Παλλήνη 26/1/95

Αθήνα 12 Ιανουαρίου 1995

Στο τελευταίο τεύχος της Αρχαιολογίας (αρ. 53, σ. 96, «Βιβλία»), ο κ. Ν. Χολέβας, αναπλ. καθηγ. Ε.Μ.Π., παρουσιάζει το βιβλίο μου *Χριστιανός Χάνον, επιστολές και σχέδια από την Ελλάδα*, έκδ. 1993. Στη συνέχεια υπάρχει μία «σημείωση στο περιοδικό», όπου με εκπλήξη διάβασα μία παρατήρηση σχετικά με τη βιβλιογραφία του παραπάνω έργου. Φαίνεται ότι έγινε κάποια παρανόηση από τυπογραφικό λάθος, όπου ως έτος έκδοσης γράφεται στην Αρχαιολογία το 1994. Ένας προσεκτικός παρατηρητής αντιλαμβάνεται χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία ότι το χειρόγραφο παραδόθηκε στον εκδότη τον Μάιο του 1993, ότι ο ίδιος έτος τυπώθηκε το βιβλίο και ότι η έκδοσή της περιλαμβάνει όλες τις προγενέστερες της έκδοσης σχετικές δημοσιεύσεις.

Φιλικά

Αριστέα Παπανικολάου - Κρίστενς
αρχαιολόγος

Επιστολή διαμαρτυρίας
του Τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης Τ.Ε.Ι. Αθηνών

Από το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων του Τ.Ε.Ι. Αθηνών πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Πρέπει κάποτε οι προβέσεις των ιδρυτών της για την Παιδεία και τον Πολιτισμό

Η χαρτογράφηση του ελληνικού παράλιου και νησιωτικού χώρου

Πρακτικά του 7ου Διεθνούς Συμποσίου της IMCOS
Εκδ. Ολόκος, Αθήνα 1994

Η Ελληνική Εταιρεία Χαρτογραφίας εξέδωσε τα Πρακτικά του 7ου Διεθνούς Συμποσίου της IMCOS, που πραγματοποιήθηκε 6-8 Οκτωβρίου 1989. Μέσα από τις 21 ανακοινώσεις των συνεδρών (ιστορικών, γεωγράφων, χαρτογράφων) διαγράφεται η ιστορία και η πορεία της ελληνικής χαρτογραφίας και γεωγραφίας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Από την οργάνωση «Οικόλογη Ελλάδας, Οικολογική Αναγέννηση» λάβαμε την ακόλουθη επιστολή:

Όπως γνωρίζετε και όπως αναφέρονται στην βιβλιογραφία (Μ. Πετροπούλου - Ε. Πεντάζος, ΑΤΤΙΚΗ, Γ. Στάνιουσερ, Πρακτικά Αρχαιολογικής Εταιρείας 1982), στην περιοχή των Μεσογαίων και των Σπάρτων ειδικότερα υπάρχουν αξιόλογα αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία δεν όφειται του νέου αεροδρομίου θα καταστραφούν.

Στη μελέτη για το αεροδρόμιο των Σπάρτων, που έχει συνταχθεί από τις οργανώσεις:

— Επιτροπή κατά της εγκατάστασης αεροδρομίου στα Σπάρτα (Δήμιο, Κοινοτήτες, ιδιώτες),

— Σωματείο «Οι Φίλοι της Μεσογαίας»,

— Επιτροπή ΑΤΤΙΚΗ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ SOS, αναφέρονται τα εξής:

«...Το νέο αεροδρόμιο θα προκαλέσει την καταστροφή του πολιτισμικού περιβάλλοντος, την εξασφάλιση, επιβάρυνση ή υποβάθμιση των αρχαιολογικών ευρημάτων, καταστροφή του φυσικού τοπίου...».

Επίσης η εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ στο φύλλο της Κυριακής 1-3-1992 αναφέρει επί λέξει τα εξής:

«...Από το 1981 μέχρι το 1983 η Αρχαιολογική Υπηρεσία ερεύνησε μόνο 20 σημεία της περιοχής, κυρίως στην τοποθεσία που έχει επιλεγεί για την κατασκευή των δύο διαδρόμων του αεροδρομίου. Έτσι, το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής, που θα καλυφθεί από τις διάφορες

άλλες λειτουργικές εγκαταστάσεις του συγκροτήματος του αερολιμένα, παραμένει ανεξερεύνητο. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι με απόφαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου τμήματα των ευρημάτων έχουν ήδη επισημασθεί, ώστε να προωθηθούν οι εργασίες κατασκευής του αεροδρομίου. Ένα άλλο σοβαρό πρόβλημα που ανακύπτει σχετικά με τα ιστορικά μνημεία της περιοχής αφορά και την μεταβιβαζόμενη εκκλησία του Αγ. Πέτρου, η οποία βρίσκεται στην πορεία ενός εκ των δύο διαδρόμων του αεροδρομίου. Η εκκλησία έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέο μνημείο και έχει αποφασισθεί η μετακίνησή της σε άλλο σημείο. Ωστόσο, καμία σχετική εργασία δεν έχει πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμής για το σκοπό αυτό.

Η εγκατάσταση του νέου αερολιμένος στα Σπάρτα, όμως, θα έχει σημαντικές επιπτώσεις και στα αρχαία μνημεία της ευρύτερης περιοχής των Μεσογαίων. Σε απόσταση μόλις δύο χιλιομέτρων από τον ένα διάδρομο των Σπάρτων βρίσκεται εγκατεστημένος ο ναός της Βραυρώνιας Αρτέμιδος. Το μνημείο αυτό, τεράστιας αρχαιολογικής και ιστορικής σημασίας, θα υποστεί καταστροφική καταπόνηση από τη λειτουργία του αεροδρομίου. Σύμφωνα με αρχαιολόγους με τους οποίους ήρθαμε σε επαφή, τα μάρμαρα του ναού θα «διαβρωθούν» με τα χτύπους ρυθμούς από τη μόλυνση της ατμόσφαιρας που θα προκαλούν τα καυσαέρια, όχι μόνο των αεροσκαφών αλλά και των χιλιάδων αυτοκινήτων που θα κατακλύζουν καθημερινά το χώρο με την έναρξη λειτουργίας του νέου Αερολιμένα. Παράλληλα, η ηχορύπανση που προκαλεί η υψηλή ηχητική συχνότητα λειτουργίας των κινητήρων των αεροσκαφών θα έχει αντίστοιχα καταστροφικά αποτελέσματα στα δομικά στοιχεία των αρχαιοτήτων.

Οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών συνθηκών της πρωτεύουσας στα μάρμαρα της Ακροπόλεως είναι τόσο γνωστές όσο και δυσάρεστες, και οι αρχαιολόγοι εκφράζουν φόβους ότι παρόμοια τύχη θα έχουν και τα μνημεία της Βραυρώνιας, αλλά και της Λούτσας και της Ραμνούντας.

Όπως σημειώνει ο Έφορος Αρχαιοτήτων Αττικής κ. Β. Πετράκος στην επιθεώρηση «Αρχαιολογία» (τεύχ. 9, 91), «συνολικά είκοσι, άνω και συνολικά των αρχαίων ιερών της Αττικής και των λατρειών που ασκούνταν σε αυτή δεν είναι δυνατόν να έχουμε. Καθημερινά νέα ευρήματα από τις ανασκαφές πλουτίζουν τις γνώσεις μας, με στοιχεία άγνωστα, με ονόματα νέων θεοτήτων ή πρωτόφαντες επιγραφές

παλαιών. Ακόμη αλλόθως οι αντήλθεις και ο τρόπος που βλέπουμε τις λατρείες και τη θρησκευτική πρακτική στην Αττική, καθώς κατανοούμε και ερμηνεύουμε καλύτερα παλαιά ευρήματα και γνώσεις. Ο πλούτος των νέων πληροφοριών... δείχνει πως η αγνοία μας είναι μεγαλύτερη από τη γνώση μας και τα συμπεράσματά μας είναι σε πολλά σφαλερά ή τουλάχιστον βασίζονται σε ελλιπή στοιχεία...». Παρακαλούμε να μας πληροφορήσετε τι συμβαίνει ακριβώς και τι μέτρα απαιτούνται για να προστατευτούν τα εν λόγω ευρήματα αλλά και να συνεχιστεί η έρευνα. Σας εσωκλείουμε και ψήφισμα της συγκέντρωσης της 22/1/95 στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Σπάτων* και σας παρακαλούμε να δημοσιεύσετε την επιστολή μας.

Οικόλογη Ελλάδας Πανεπιστημίου 57
τηλ.: 32. 10.966 fax: 66.68.780

Ο υπεύθ. Δήμος, Σχέσων
ΓΑΒΡΙΗΛ ΠΑΝΑΓΟΣ
Παλλήνη 26/1/95

Αθήνα 12 Ιανουαρίου 1995

Στο τελευταίο τεύχος της Αρχαιολογίας (αρ. 53, σ. 96, «Βιβλία»), ο κ. Ν. Χολέβας, αναπλ. καθηγ. Ε.Μ.Π., παρουσιάζει το βιβλίο μου *Χριστιανός Χάνον, επιστολές και σχέδια από την Ελλάδα*, έκδ. 1993. Στη συνέχεια υπάρχει μία «σημείωση στη περίοδό μου», όπου με εκπλήξει διάβασα μία παρατήρηση σχετικά με τη βιβλιογραφία του παραπάνω έργου. Φαίνεται ότι έγινε κάποια παρανόηση από τυπογραφικό λάθος, όπου ως έτος έκδοσης γράφεται στην Αρχαιολογία το 1994. Ένας προσεκτικότερος παρατηρητής αντιλαμβάνεται χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία ότι το χειρόγραφο παραδόθηκε στον εκδότη τον Μάιο του 1993, ότι το ίδιο έτος τυπώθηκε το βιβλίο και ότι η έκδοσή της περιλαμβάνει όλες τις προγενέστερες της έκδοσης σχετικές δημοσιεύσεις.

Φιλικά

Αρίστης Παπανικολάου - Κρίστενς
αρχαιολόγος

Επιστολή διαμαρτυρίας
του Τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης Τ.Ε.Ι. Αθηνών

Από το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων του Τ.Ε.Ι. Αθηνών πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Πρέπει κάποτε οι προβέσεις των ιδρυτών της για την Παιδεία και τον Πολιτισμό

στον τόπο μας να γίνουν φανερές στον ελληνικό λαό, προκειμένου να συνειδητοποιήσει η κοινή γνώμη το ποίον, το ύψος και το ήθος ανθρώπων που ρυθμίζουν τις τύχες και της Παιδείας και του Πολιτισμού μας.

Οι επί μια δεκαετία υποσχέσεις και δηλώσεις προς το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του ΤΕΙ Αθηνών για αναβάθμισή του και ανεξαρτητοποίησή του από αυτό, καθώς τελευταία και για τη μετατροπή σε ανώτερη εκπαιδευτική βαθμίδα, ούτε υλοποιήθηκαν ούτε φαίνεται να γίνονται τίποτα προς την κατεύθυνση της υλοποίησής τους. Αντίθετα οι μεγάλες υποσχέσεις για παροχές και εξελίξεις κατέληξαν σε περιοστές δαπανών και εκπαιδευτικού προσωπικού, το δε κεφαλαιώδες ζήτημα της «ανωτατοποίησης» του Τμήματος κατέληξε να ακολουθεί τις τύχες των υπολοίπων Τμημάτων του Τ.Ε.Ι.

Μετά από όλα αυτά, οι σπουδαστές του Τμήματος δίκαια αναρωτιούνται, αφενός για το είδος εκπαίδευσης που το Κράτος θέλει να παρέχει στους αιριανούς Συντηρητές Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης, αφετέρου για το ποια ποιότητα και τι επίπεδο συντήρησης επιλέγει για τα μνημεία του τόπου.

Οι απαντήσεις στις παραπάνω αγωνιώδεις ερωτήσεις πρέπει να γίνουν γνωστές όχι μόνο στον ελληνικό λαό, αλλά και σε όλον τον κόσμο που ενδιαφέρεται για τη διάσωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Οι σπουδαστές Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης με την επιστολή αυτή διαμαρτυρούνται σήμερα για την αδιαφορία των υπεύθυνων για την διατήρηση των μνημείων του ελληνικού πολιτισμού φορέων, ζώντας καθημερινά την προχειρότητα και την ουσιαστική αδιαφορία της Πολιτείας για την αντιμετώπιση της Παιδείας που τους παρέχεται.

Τα αρμόδια Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού οφείλουν να υπερσκελίσουν ανομολόγητα συμφέροντα όσων θέλουν η επιστήμη της Συντήρησης να μένει προσκολλημένη στην τεχνολογική εκπαίδευση. Οφείλουν να χαράξουν πολιτική τέτοια, που θα ρυθμίζει το σύνολο της παρεχόμενης εκπαίδευσης στη συντήρηση στην Ελλάδα σήμερα. Οφείλουν να ξεκαθαρίσουν απέναντι στους άμεσα ενδιαφερόμενους ελληνικούς και ξένους φορείς για το ποίον επίπεδο παιδείας των συντηρητών που θα επιληφθούν της διδασκίας των μνημείων μας.

Το ζήτημα αυτό δεν πρέπει να εξεταστεί

στα γενικότερο πλαίσιο της «ανωτατοποίησης» του συνόλου των Τ.Ε.Ι. Οι λόγοι που υπαγορεύουν την διαφορετική αντιμετώπιση του Τμήματος είναι το ύψιστης εθνικής σημασίας έργο της συντήρησης των μνημείων μας αλλά και το γεγονός ότι διεθνώς η Συντήρηση είναι πλέον επιστημονικός και όχι τεχνολογικός κλάδος.

Αγαπητή ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Πρόσφατα έπεσε στα χέρια μου το ρωσικό περιοδικό ΑΤΑΚΑ (αρ. 12), που δυστυχώς δεν φέρει καμία ένδειξη της ταυτότητάς του (δεν υπάρχει δηλαδή διεύθυνση, τηλέφωνο, fax κτλ.). Εκείνο που το χαρακτηρίζει, όμως, είναι ένας αχαλινωτός «εθνικισμός», όπως φαίνεται από το εξώφυλλό του.

Στο τεύχος αυτό τον δίσκο της Φαιστός έχει «αποκρυπτογραφήσει» ο Γεννάδιος Γκρηνέβιτς (ο οποίος φαίνεται ότι συνεργάζεται με το περιοδικό: έχει στο ίδιο τεύχος άλλο ένα αρχαιολογικό κείμενο με τίτλο «Στην Αζοφική χώρα»).

Στο ρωσικό κείμενο υπάρχει πότε το β' ενικό πρόσωπο, πότε το β' πληθυντικό, ή α' πληθυντικό, ή γ' ενικό: αυτό το έχω σχολαστικά διατηρήσει. Υπάρχει μία λέξη θηλυκού γένους (Ρισγιούνινα), η οποία δεν υπάρχει στα ρωσικά, την μεταφράζω Αυτή, Εκείνη κτλ. (η λέξη αυτή εμφανίζεται δύο φορές).

Όταν είδα το κείμενο με ενόχλησε ο τίτλος του: Οι Ρώσοι στην Κρήτη. Βέβαια το περιοδικό δεν είναι σημαντικό, αλλά όμως μήπως όλα δεν ξεκινούν από περιθωριακά κείμενα και σιγά - σιγά δηλητη-

ριάζουν και παραμορφώνουν την γνώση;

Χριστίνα Φύλη

Οι Ρώσοι στην Κρήτη

(Περιοδικό ΑΤΑΚΑ, μετάφραση της σ. 52)

Μη μετράς τις περασμένες δυστυχίες, οι τωρινές είναι πιο πικρές. Θα τις αισθανθείτε στον καινούριο τόπο όπου ζείτε. Όλοι μαζί. Τι σας έστειλε πάλι ο Θεός; Ο τόπος στον κόσμο του Θεού. Μην μετρήσετε τις περασμένες ερίδες, αυτό που στάλθηκε από τον Θεό, να το περιφρουρήσετε. Πρέπει να τον [τον τόπο] υπερασπίζεσθε μέρα και νύχτα. Όχι τον τόπο μα την ελευθερία. Να προσέχεις την δύναμή της. Τα παιδιά της είναι ακόμα ζωντανά, γνωρίζοντας ότι τα έστειλε σ' αυτόν τον κόσμο.

Θα ξαναζήσουμε πάλι. Θα έρθει η λατρεία του Θεού. Το καθετί θα βρίσκεται στο παρόν και εσχάσουμε ποιο είμαστε. Εκεί όπου θα βρισκόσαστε θα έχετε παιδιά, γη, μια υπέροχη ζωή ως εσχάσουμε ποιο είμαστε. Υπάρχουν παιδιά, υπάρχουν δεσμοί, ως εσχάσουμε ποιο είμαστε. Γιατί να μετράμε Κύριε [Θεέ]! Αυτή μας γοητεύει τα μάτια. Κανείς δεν μπορεί να την ξεφύγει ούτε να γιάτρευθεί [απ' αυτήν]. Όχι μόνο μια φορά, αλλά πολλές φορές να Την ακούμε από ποιον προέρχεσθε, τι είναι για σας οι τιμές, τα κράνη με τους βόστρυχους: οι κουβέντες για σας.

Ακόμα δεν υπάρχουμε, μα θα ξανάρθουμε σ' αυτόν τον κόσμο!

1. Η αμετάφραστη λέξη.

2. Πάλι η αμετάφραστη λέξη.

